

A POLÁNYI CSALÁD ARCHÍVUMA

GÁBOR ÉVA

Budapest, Polányi Mihály Szabadelvű Filozófiai Társaság
gabeva@mail.datanet.hu

ABSTRACT

Almost every member of the Polanyi family was an outstanding figure, they were excellent in their own fields. That is how Endre Czeizel, Hungarian geneticist, explains the manifestation of the genes. The second child of Mihály Pollacsek and Cecilia Wohl was Adolf. After finishing the East Commercial Academy he was awarded a scholarship and he spent three years in Japan. After the turn of the 20th century he took an active role in the university student movement. He was a minister of the Hungarian Soviet Republic in 1919. At the end of 1919 he went into exile, he left Hungary for Italy. In the middle of the 30's he left Italy for Brazil, where he became a boiler engineer. At the beginning of the 60's he planned to return to Hungary but due to a fatal car accident he could never do so. It is the Manuscript Archive of the National Széchenyi Library which gives place to his intellectual heritage.

POLÁNYI ADOLF

(1883 BÉCS – 1966 SÃO PAULO)

Czeizel Endre orvosgenetikus éveken keresztül behatóan tanulmányozta a magyar szellemi élet kiemelkedő alakjainak teljesítményét. A Polányi családról megállapította, hogy igencsak bővelkedett a tehetségekben. Közülük is kiemelkedett az orvos, kémikus, filozófus Mihály, majd Nobel-díjas fia, J.C. Polanyi, azután a legidősebb leány, Laura nagy karriert befutott és formatervezőként világhírré szert tett leánya, Eva Zeisel. Valamennyiükben látványosan kifejezésre jutottak az örökölt gének.

Pollacsek Mihály vasútépítő mérnök és Wohl Cecilia házasságából hat gyermek született: Laura, Adolf, Károly, Mihály, Zsófia és Pál. Laura történész lett, Adolf kereskedelmi szakember, Károly nemzetgazdász, Mihály orvos, kémikus, majd filozófus. Zsófia háztartásbeli volt. Pál szellemileg retardált maradt, fiatalon hunyt el.

A legidősebb Polányi fiú, Adolf már gimnazista korában intenzíven érdeklődött a szocialista forradalmak iránt. Nyolcadik gimnazista volt, amikor lefordította Sztepanyak *A földalatti Oroszország* című könyvét. Nagy hatással volt rá unokatestvére, Szabó Ervin. Érettségi után mérnök akart lenni, de mert apja ezt ellenezte, beiratkozott a Keleti Kereskedelmi Akadémiára, ahol kitüntetéssel diplomázott és 3 éves ösztöndíjat kapott Japánba, ahol közgazdasági tanulmányokat folytatott.

Onnan visszatérve jogot tanult, majd bekapcsolódott a politikai életbe. 1919-ben kereskedelmi kormánybiztos-helyettesnek nevezték ki.

1920-ban önként választotta az emigrációt. Előbb Olaszországban élt, majd a 30-as években kivándorolt Brazíliába, ahol kazántervezéssel foglalkozott. Adolf első felesége Szécsi Frida volt. Házasságukból négy gyermek született: Vera, Eszter, Mihály Lajos és Tamás.

Vera orvos lett, Olaszországban végezte tanulmányait. Gyermeké, Ruth Danon költő, 1949-ben született, jelenleg az Egyesült Államokban él. 2005-ben budapesti látogatása alkalmával felkereste a Polányi Társaságot.

A második gyermek, Eszter 1951-ig Budapesten élt, innen vándorolt ki São Paoloba. Férje Engel György közgazdász, a budapesti tőzsde első elnöke. Idehaza Eszter fordításból élt. Rényi Adolf fordítóirodájában dolgozott.

Mihály Lajos lézerfizikus lett, Enrico Fermi tanítványa volt. Előbb Olaszországban élt, majd kivándorolt az Egyesült Államokba. 2002-ben hunyt el. Leánya, Livia nyelvész lett.

Tamás, a negyedik gyermek Mihály Lajoshoz hasonlóan lézerfizikus lett. Felesége, Révész Aliz magyar-történelem szakon végzett Pécsen. Tamás nemrég hunyt el.

Polányi Adolfot a 60-as évek elején a hazatérés gondolata foglalkoztatta, de az 1966-ban bekövetkezett halála meghiúsította a terveit. A hazatéréssel kapcsolatos levelezését az OSZK Kézirattára őrzi.

*

Polányi Adolf idehaza alig ismert, holott méltán megérdemli a hazai közvélemény figyelmét. Ezért döntött úgy a Polanyiana szerkesztőbizottsága, hogy bemutatja az olvasóknak Polányi Adolfot. Az alábbiakban egy rövidebb visszatekintés és egy hosszabb írás keretében az olvasó képet alkothat Polányi Adolf korai érdeklődéséről és szakmai elhivatottságáról. A rövidebb írás első ízben jelenik meg nyomtatásban, a második, A japán kapitalizmus fejlődése címet viselő hosszabb tanulmány eredetileg 1905-ben jelent meg a Huszadik Század című folyóiratban, így ez másodközlésnek számít.